

Kopja Informali ta' Sentenza

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-20 ta' Novembru, 2008

Citazzjoni Numru. 171/1995/1

Jude Thaddeus sive Teddy Rapa
Għan-nom u in rappreżentanza tal-kumpanija
Rapa Showrooms co. Ltd.

VS

Francesco sive Frank Rapa
Kemm f'ismu proprju u kemm bħala direttur
Għan-nom u in rappreżentanza tal-kumpanija
Rapa Brothers Co. Ltd.

Il-Qorti,

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur nomine, wara li
ppremetta illi:

Illi l-konvenut proprio huwa proprjetarju ta' elf azzjoni ta'
lira Maltin (LM1)-il waħda fil-kumpanija Rapa Brothers
Company Limited li għandha s-sede tagħha fl-indirizz 133,
Sannat Road, Victoria;

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi n-negozju tal-kumpanija konvenuta jikkonsisti f'manifattura ta' xogħol ta' konkrit, "Ready Mix" u "building Concrete blocks".

Illi minn meta ġiet iffurmata l-kumpanija u bdiet tinnegozja, l-konvenut baqa' ma resaq qatt biex issir seduta ġenerali, jinhadmu l-kontijiet u jittieħdu d-deċiżjonijiet li fuqhom kellu jiġi amministrat in-negozju tal-kumpanija.

Illi minkejja d-diversi interpellazzjonijiet da parti ta' l-attur, il-konvenut baqa' waħdu jiġġestixxi n-negozju tal-kumpanija mingħajr ma lanqas jikkonsulta lill-attur.

Illi mhuwix possibbli aktar li l-kumpanija Rapa Brothers Co. Ltd tibqa' tinnegozja b'dan il-mod meta l-konvenut ma jridx jikkopera ma' l-attur u l-attur baqa' fid-dlam dwar il-ġestjoni tan-negozju tal-kumpanija li tagħha huwa azzjonista fil-perċentwali ta' ħamsin fil-mija (50%).

Illi l-konvenut għandu wkoll jiġi tenut jagħti rendikont tan-negozju tal-kumpanija sal-lum u ta' l-aġir responsabbli tiegħu.

Talab lill-konvenut proprio et nomine jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti:

1. Tiddikjara lill-konvenut Francesco sive Frank Rapa b'ħala responsabbli għal kwalunkwe danni u telf li l-kumpanija setgħet ġarrbet sal-lum minħabba l-aġir abbużiv u rresponsabbli tiegħu.
2. Tillikwida d-danni okkorrendo b'opra ta' periti nominati.
3. Tikkundanna lill-konvenut Francesco sive Frank Rapa jħallas id-danni hekk likwidati.
4. Tiddikjara li hemm raġunijiet gravi biżżejjed li jiġġustifikaw ix-xoljiment tal-imsemmija soċjeta' Rapa Brothers Co. Ltd.

5. Konsegwentement ixxolji l-istess soċjeta'.

6. Tinnomina stralcjarju skond il-Liġi.

Bl-ispejjeż kompriżi dawk ta' l-ittri uffiċjali ta' Mejju 1995 kollha kontra l-konvenut li jibqa' minn issa m'harrek għas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur nomine kkonfermata bil-ġurament tiegħu.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut proprio et nomine li eċċepixxa illi:

1. Illi in linea preliminari, is-soċjeta' Rapa Brothers Company Limited ma għandha ebda interess ġuridiku f'din l-azzjoni u kwindi l-esponenti għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju;

2. illi wkoll in linea preliminari u mingħajr preġudizzju għas-suespost, anke jekk jirriżulta x'interess ġuridiku jista' qatt ikollha l-kumpanija attriċi f'dan il-ġudizzju, iċ-ċitazzjoni odjerna hija monka, irrita u nulla għaliex ma jirriżultax mill-premessi tagħha l-korrelazzjoni bejn it-talbiet tal-istess kumpanija u l-interess tagħha f'dawn it-talbiet;

3. illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, jekk l-Teddy Rapa qiegħed jippretendi illi huwa proprio azzjonist fil-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited", u in kwantu Teddy Rapa personalment ma hux parti f'din il-kawża, l-esponenti għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju;

4. illi dejjem mingħajr preġudizzju għas-suespost, iċ-ċitazzjoni odjerna hija rrita u nulla għaliex ma fihix imfissra ċar u tajjeb it-talbiet tal-attur u r-raġuni għal dawn it-talbiet.

5. illi dejjem mingħajr preġudizzju għas-suespost, il-konvenut ma għandux waħdu r-rappreżentanza ġudizzjarja tal-kumpanija konvenuta.

6. illi dejjem mingħajr preġudizzju għas-suespost, iċ-ċitazzjoni odjerna ma hix il-metodu korrett illi bih wieħed jista' jipproċedi għax-xoljiment ta' kumpannija ai termini tal-Att XXV. 1995;

7. illi dejjem mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-ewwel tlett talbiet attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt għaliex kuntrarjament għal dak allegat, u kif jiġi dettaljatament pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawża, kwalunkwe nuqqas illi jista' talvolta jeżisti fil-ġestjoni u tmexxija tan-negozju tal-kumpanija huma dovuti għall-aġir irresponsabbli da parti tal-attur proprio u mhux għal xi aġir da parti tal-esponenti;

8. illi wkoll fil-meritu u mingħajr preġudizzju għas-suespost, ir-raġunijiet dedotti mill-attur nomine għal likwidazzjoni u xoljiment tal-kumpannija ma jammontawx għal raġuni ġusta ai termini tal-liġi ċitata għax-xoljiment ta' kumpannija.

9. illi inoltre ma hux mogħti d-dritt lill-azzjonist f'kumpanija illi jipproċedi għax-xoljiment tal-istess kumpannija bil-mod u għar-raġunijiet dedotti mill-attur nomine, kif lanqas huwa mogħti d-dritt lil xi azzjonist illi jipproċedi għudizzjarjament de proprio għal xi danni talvolta sofferti mill-kumpannija illi minnha huwa għandu sehem.

10. salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut proprio et nomine kkonfermata bil-ġurament tiegħu.

Rat id-digriet tagħha tas-6 ta' Marzu 1997 fejn innominat lill-accountant Raphael Aloisio sabiex jeżamina l-kotba tal-kumpanija minn mindu twaqqfet sa' dik id-data u joħrog l-accounts sa l-istess data.

Rat ir-rapport ta' l-istess espert ipprezentat fil-25 ta' Awwissu 2000, u minnu maħluf fis-27 ta' Ottubru 2000, liema rapport ikopri l-perijodu ta' għaxar snin bejn l-1 ta' Jannar 1987 u l-31 ta' Diċembru 1996.

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-digriet tagħha tat-12 ta' Ottubru 2001 fejn innominat lill-avukat Dottor Grazio Mercieca bħala amministratur proviżorju tal-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited" biex *"jieħu f'idejħ il-kontroll u l-amministrazzjoni ordinarja ta' l-istess kumpanija u biex jagħti kont ta' l-amministrazzjoni tiegħu meta jiġi hekk mitlub mill-Qorti."*

Rat id-digriet tagħha tad-19 ta' Frar 2002 fejn irrevokat l-inkarigu ta' l-avukat Mercieca u issostitwiet minflok lill-avukat Dottor Joseph Grech.

Rat id-diversi rapporti perjodiċi ta' amministrazzjoni tal-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited" li jkopru s-snin 2002, 2003 u 2004, debitament maħlufa mill-amministratur Dottor Joseph Grech.

Rat il-verbal tagħha tas-6 ta' Gunju 2008 fejn ħalliet il-kawża għal-lum għas-sentenza.

Rat in-noti ta' l-Osservazzjonijiet rispettivi tal-kontendenti.

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi d-dokumenti eseбити u l-verbali tax-xhieda mismugħa.

Ikkunsidrat:

Illi permezz ta' din il-kawża l-attur nomine qed jagħmel sitt talbiet. L-ewwel tlieta jirrigwardaw il-ħidma tal-konvenut Frank Rapa bħala direttur u azzjonist għall-ħamsin fil-mija (50%) ta' l-isħma tal-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited", li attwalment kien qed imexxi waħdu għal diversi snin. L-attur nomine, in rappreżentanza tal-kumpanija "Rapa Showrooms Limited", l-azzjonista l-oħra fl-isħma rimanenti ta' l-istess soċjeta', qed jallega illi ħuh Frank Rapa kien irrisponsabbli u abuziv fl-aġir tiegħu fit-tmexxija ta' din il-kumpanija, u konsegwentement qed jitlob li l-istess konvenut jiġi dikjarat responsabbli għad-danni u telf ikkaġunati lil din il-kumpanija, u l-kundanna tiegħu għall-ħlas ta' dawn id-danni. L-añħar tliet talbiet jirrigwardaw il-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited", fejn il-Qorti qed tiġi mitluba tiddikjara: li hemm raġunijiet biżżejjed li

jigġustifikaw ix-xoljiment tagħha, konsegwentement l-istess xoljiment u n-nomina ta' stralċjarju skond il-liġi sabiex jeseġwixxi x-xoljiment ta' l-istess kumpanija.

Il-konvenut proprio et nomine ressaq diversi eċċezzjonijiet, sew preliminari kif ukoll fil-mertu.

Permezz ta' l-**ewwel** eċċezzjoni qed jgħid illi l-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited" ma għandha ebda interess ġuridiku f'din l-azzjoni u għalhekk għandha tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju. Imma l-interess ta' din il-kumpanija huwa ovvju ġaladarba qed jintalab proprju x-xoljiment tagħha. Din l-eċċezzjoni qed tiġi għalhekk minnufih miċħuda.

It-**tieni** eċċezzjoni tirrigwarda l-interess tas-soċjeta' attriċi u l-korrelazzjoni bejn it-talbiet u l-interess tagħha f'dawn it-talbiet. Kif ġia ngħad, is-soċjeta' attriċi "Rapa Showrooms Co Ltd." hija azzjonista għal ħamsin fil-mija (50%) ta' l-isħma tas-soċjeta' Rapa Brothers Company Limited". Bħala tali għalhekk żgur li għandha interess: (a) fl-ewwel tliet talbiet għax jirrigwardaw l-allegati danni kkawżati lilha minħabba l-aġir tal-konvenut proprio, li qed jintalab jagħmel tajjeb għal dawn id-danni, u għalhekk f'każ ta' eżitu pożittiv f'dan ir-rigward, is-soċjeta' attriċi, kif rappreżentata, jkollha dritt li tieġu nofs l-ammont talvolta likwidat bħala danni; u (b) fit-talbiet l-oħra għax jikkonċernaw ix-xoljiment ta' kumpanija fejn hija għandha nofs l-isħma. Din l-eċċezzjoni qed tiġi wkoll miċħuda.

Bit-**tielet** eċċezzjoni l-konvenut nomine jitlob il-liberazzjoni mill-osservanza tal-ġudizzju sa fejn l-attur proprio qed jippretendi li huwa azzjonist fil-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited." Imma minn imkien fiċ-ċitazzjoni ma jirriżulta illi Teddy Rapa qed jagħmel xi pretensjoni simili, u għalhekk din l-eċċezzjoni qed tiġi miċħuda wkoll.

Fir-**raba** lok qed tiġi eċċepita n-nullita' taċ-ċitazzjoni billi fil-fehma tal-konvenut nomine ċ-ċitazzjoni ma fihiex imfissra ċar u tajjeb it-talbiet ta' l-attur u r-raġuni għal dawn it-talbiet. Kif intqal mill-Qorti ta' l-Appell: "*.... F'materja ta' eċċezzjonijiet ta' nullita' l-prinċipju applikabbli huwa ut*

magis res valeat quam pereat. Il-Qorti għandha tilqa' eċċezzjoni ta' nullita' minħabba fin-nuqqas ta' l-attur li jħares xi formalita' (sakemm ma tkunx nullita' li tirriżulta espressament mil-liġi) biss fil-każijiet fejn jirriżulta li l-konvenut isofri preġudizzju rreparabbli minħabba fin-nuqqas ta' l-attur. Il-liġi ma tiddikjarax espressament in-nullita' ta' l-att li ma jħarisx l-artikolu 156(1)(a) u għalhekk huwa applikabbli l-artikolu 789(1) (c) tal-kap. 12 li jgħid li tista' tingħata eċċezzjoni ta' nullita' **'jekk fl-att ikun hemm vjolazzjoni tal-forma meħtieġa mill-liġi ... kemm-il darba dik il-vjolazzjoni tkun ġiebet lill-parti li titlob in-nullita' preġudizzju illi ma jistax jissewwa xort'oħra ħlief billi l-att jiġi annullat.'** ¹ Hekk ukoll ingħad illi: "... n-nullita' ta' l-atti ġudizzjali hija sanzjoni estrema li l-liġi trid li tiġi imposta biss meta n-nuqqas - formali jew sostanzjali-fl-att ma jistax assolutament jiġi tollerat mingħajr ħsara għal xi prinċipju ta' ġustizzja proċedurali." ² Fil-każ tagħna ma jidher illi hemm xejn li mhux ċar biżżejjed fil-mod kif ġiet ifformulata ċ-ċitazzjoni. Bil-mod kif irrisponda għat-talbiet attriċi u kif iddefenda ruħu fil-kors tas-smiegħ ta' din il-kawża, huwa evidenti li l-konvenut nomine kien jaf mill-bidu tal-proċeduri x'kien qed jintalab mill-attur nomine u ma jirriżulta li ġie ppreġudikat bl-ebda mod b'xi nuqqas fiċ-ċitazzjoni. Din l-eċċezzjoni qed tiġi miċħuda wkoll.

Huwa minnu illi l-konvenut nomine m'għandux waħdu r-rappreżentanza tas-soċjeta' Rapa Brothers Company Limited. Imma llum il-ġurnata soċjeta' kummerċjali tista' tiġi mħarrka direttament, u m'għadx hemm il-ħtieġa li jidher xi ħadd għan-nom tagħha. Il-**ħames** eċċezzjoni qed tiġi għalhekk ukoll miċħuda.

Bis-**sitt** eċċezzjoni tiegħu l-konvenut nomine jikkontendi li ċ-ċitazzjoni odjerna ma hix il-metodu korrett illi bih wieħed jista' jipproċedi għax-xoljiment ta' kumpanija ai termini ta' l-Att XXV tal-1995. Imma din il-kawża ġiet intavolata fl-4 ta' Ottubru 1995 u l-Att imsemmi ġie biss fis-seħħ fl-1 ta'

¹ Albert Portelli vs Dr. Riccardo Farrugia : 4.12.1998 kollez. vol. LXXXII. II. 1311 .

² Appell : Guido J. Vella A.CE vs Dr. Emanuel Cefai L.I.D. : 4.11.1991 vol. LXXV. II. 474

Jannar 1996³ u allura żgur li l-attur nomine ma setax jipproċedi taħt dak li tiddisponi din il-liġi. Din l-eċċezzjoni qed tiġi ukoll għalhekk miċhuda.

Għall-istess raġuni qed tiġi miċhuda wkoll l-ewwel parti tad-**disa'** eċċezzjoni. Dwar id-dritt imbagħad ta' azzjonist illi jipproċedi *di proprio* għad-danni kontra min ikun qed imexxi l-kumpanija, nsibu mfisser mill-Professor Andrew Muscat fl-opra tiegħu "**Principles of Maltese Company Law**" illi: "... *the Companies Act as originally enacted, did not contain any general statement of directors' duties and ... as a consequence it may have been tempting to rely on the principles developed in English Law. To do so however would have been wrong. Indeed, in English Law, both duties of loyalty and of competence are primarily the products of the common law - and the principles of the common law have no say in Maltese private law.... The legislator introduced into the Companies Act in 2003 an important and far-reaching provision setting out the general duties owed by directors. By specific provision of law, directors are now, inter alia, bound to exercise due care, diligence and skill.*"⁴

Imma fil-każ tagħna, din il-kawża, kif ġia ngħad, ġiet intavolata qabel ma ġiet fis-seħħ il-liġi tal-Kumpaniji, u ferm qabel l-emenda imsemmija tal-2003. Għalhekk huwa pertinenti li tiġi eżaminata l-pożizzjoni f'dan ir-rigward taħt ir-regim l-antik. Ikompli jispjega l-istess awtur: "*Did directors, prior to the 2003 amendments, have a duty of care and skill? The answer, it is submitted, is in the affirmative. Indeed, directors, as we have seen, have traditionally been regarded as mandatories of the company (at least in their internal relationship with the company) and qua mandatories, are therefore answerable not only for fraud, but also for negligence in carrying out the mandate.*

What degree of diligence is to be exercised by the director qua mandatory? Maltese courts have described culpa as

³ Avviz Legali Nru. 178/1995 : Gazzetta tal-Gvern : 12.12.95 .

⁴ Ch. 7 Duties and Liabilities of Directors para 4.2.3 p. 483 .

the absence of diligence and have distinguished between three grades of culpa: (i) culpa lata, that is, gross negligence which borders on fraud; (ii) culpa levis, that is the lack of the ordinary degree of prudence which is the diligence of a bonus paterfamilias; and (iii) culpa levissima, that is, the slightest negligence which could even be committed by an attentive person. A mandatory who acts for payment (as a director usually does) is responsible for culpa levis. The degree of diligence required of the mandatory - that is, the ordinary degree of prudence, diligence and attention exercised by the bonus paterfamilias - is applied according to the circumstances of the case and the experience and 'perizia' of the mandatory. Moreover, in the case of a mandate of a commercial nature (such as that inherent in a directorship), the mandatory is answerable on the basis of spondet peritiam et industriam, that is, he is responsible for lack of skill - as in such cases he is expected to have a level of experience and knowledge commensurate with the mandate which he has undertaken." ⁵ M'hemmx dubbju għalhekk illi anke qabel l-emendi introdotti fl-2003, id-diretturi ta' kumpanija xorta waħda kienu responsabbli għad-danni a tenur ta' dak li tipprovdi l-liġi ċivili f'dan ir-rigward, u dan mhux biss fil-konfront tal-kumpanija, imma kif ġie ikkonfermat mill-Qorti ta' l-Appell,⁶ anke fejn ikun ġie effettwat xi azzjonist partikolari. It-tieni parti tad-disa' eċċezzjoni qed tiġi ukoll għalhekk miċħuda.

Niġu issa għas-**seba'** eċċezzjoni, fejn il-konvenut nomine jissottometti illi kwalunkwe nuqqas illi jista' talvolta jeżisti fil-ġestjoni u tmexxija tan-negozju tal-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited" huwa dovut għall-aġir irresponsabbli da parti ta' l-attur proprio u mhux għal xi aġir da parti tiegħu. F'din il-kawża ftit li xejn ġew prodotti xhieda. Anzi fuq dak li wassal lid-diretturi għad-disgwid serju bejniethom xehed biss Teddy Rapa.⁷ Il-bqija tal-provi huma kollha dokumenti konsistenti prinċipalment fir-

⁵ op. cit p. 483 – 484 .

⁶ Michael J. Falla vs John Sorotos : Appell : 12.03.1976. F'dan il-każ ukoll kienet tressqet eċċezzjoni simili, peress illi t-talba għad-danni saret minn azzjonist

⁷ ara deposizzjoni tiegħu a fol 12 - 51 tal-process .

rapport ta' l-espert Raphael Aloisio nominat mill-Qorti biex jirrediġi l-accounts tal-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited" u d-diversi rapporti ta' amministrazzjoni ta' l-istess kumpanija redatti mill-avukat Dottor Joseph Grech.

Jirriżulta illi din il-kumpanija twaqqfet fl-1985. L-azzjonisti tagħha kienu kwantu għal ħamsin fil-mija (50%) is-soċjeta' "Rapa Showrooms Co Ltd.", u għall-ħamsin fil-mija (50%) l-oħra, il-konvenut proprio Frank Rapa. Id-diretturi tagħha sa mill-bidu kienu l-aħwa Teddy Rapa u Frank Rapa. Sa xi tliet snin qabel ma ġiet ippreżentata din il-kawża, il-kumpanija kienet qed titmexxa minn dawn iż-żewġ diretturi flimkien. Gara pero' illi inqala' disgwid bejniethom dwar min kellu jkun l-*accountant* tal-kumpanija. Teddy Rapa, minħabba xi differenzi li kellu ma' l-*accountant* Michael Zammit, li kien ukoll għal xi żmien *accountant* tas-soċjeta' "Rapa Showrooms Co Ltd.", u li fiha kien azzjonist maġġoritarju l-istess Teddy Rapa, kien qed joġġezzjona illi l-istess persuna tkun ukoll l-*accountant* ta' "Rapa Brothers Company Limited". Imma Frank Rapa baqa' jinsisti illi dan kellu jkun l-imsemmi Michael Zammit, u ried ukoll illi huwa jakkumpanjah għal-laqqgħat kollha tal-kumpanija. Din is-sitwazzjoni xejn ma kienet aċċettabbli għal Teddy Rapa, bil-konsegwenza illi dan, għalkemm qatt ma rriżenja mill-kariga ta' direttur, spiċċa ma ta ebda sehem attiv ieħor fit-tmexxija tan-negozju, li baqa' jiġi ġestit biss mid-direttur l-ieħor Frank Rapa.

Wieħed mill-effetti serji ta' dan in-nuqqas ta' ftehim kien, kif irriżulta tant evidenti mir-rapport ta' l-espert tekniku Raphael Aloisio,⁸ illi qatt ma nżammu kotba tan-negozju, dmir ewlieni tad-diretturi, sew taħt l-Ordinanza,⁹ kif ukoll taħt il-Liġi tal-Kumpaniji.¹⁰ Infatti l-istess espert tekniku jirreferi għad-diffikultajiet li kellu biex joħroġ l-*accounts* mill-ħafna kaxxi b'kontijiet u *invoices* sfużi li ġew mgħoddija lilu mid-diretturi tal-kumpanija in kwistjoni, u kif l-*accounts* li rnexxielu bi tbatija joħroġ għas-snin 1987 - 1996, baqgħu qatt ma ġew formalment approvati mid-

⁸ a fol. 167 - 280 u d-depożizzjoni tiegħu a fol. 281 - 282 .

⁹ art. 132 - 136, 138 tal-Commercial Partnerships Ordinance 1962 .

¹⁰ art. 136A tal-Liġi tal-Kumpaniji introdotta bl-emendi tal-2003 .

diretturi, minkejja li bagħat għalihom kemm il-darba għal dan il-fini.¹¹ Minn naħa l-oħra jirriżulta illi s-sitwazzjoni kienet xi ftit jew wisq aħjar tul il-perijodu bejn is-snin 2002 u 2004 li dwarhom ta rendikont l-amministratur proviżorju Dr. Joseph Grech.¹² Mandankollu l-Qorti tħoss illi ma tistax ma timputax il-ħtija għal dan in-nuqqas serju fiż-żamma tal-kontijiet tal-kumpanija fuq iż-żewġ diretturi ugwalment. Huwa minnu illi fil-prattika kien Frank Rapa li sa minn xi tliet snin qabel ma ġiet istitwita din il-kawża, kif qed imexxi waħdu in-negozju tal-kumpanija. Imma d-direttur l-ieħor Teddy Rapa ma messu qatt abdika mir-responsabilitajiet tiegħu, ta' l-inqas għas-snin kollha qabel ma nqala l-inkwiet li wassal għal din il-kawża.

L-attur nomine donnu jrid jixħet il-kawża għas-sitwazzjoni finanzjarja xejn felici tal-kumpanija fuq il-ġestjoni inkompetenti, traskurata u negliġenti tal-konvenut Frank Rapa. Huwa minnu illi mill-kontijiet proviżorju redatti sew mill-espert tekniku kif ukoll mill-amministratur, jirriżulta illi l-kumpanija fis-snin kollha li ilha mwaqqfa, ftit irnexxiela tagħmel profitti. Madankollu dan ma jidherx illi kien ikkawżat minn xi negligenza da parti ta' Frank Rapa, li spicca jrid imexxi impjant kbir bhal ma kien qed jigi gestit mill-*batching plant* li kellha l-kumpanija, waħdu. Anzi jidher illi ħadem kemm seta' biex jakkwista l-ordnijiet, għamel ix-xiri ta' *stock* meħtieġ u anke kellu bejgħ sostanzjali. Jista' jkun illi ma għamilx il-kalkoli tiegħu sewwa, u l-bejgħ li kien isir ftit li xejn ħallielu qliegħ. Dan pero' ma jistax jiġi attribwit għal xi *mala fede* jew negligenza da parti tiegħu, u ma ġiet prodotta ebda prova f'dan ir-rigward.

Fin-nota ta' l-eċċezzjonijiet tiegħu l-attur nomine jaċċenna għal negozju tal-konvenut proprio li kien qed isir mill-impjant tal-kumpanija. Huwa minnu illi kien sar mandat ta' l-inibizzjoni fil-kors tal-smiegħ ta' dawn il-proċeduri biex il-konvenut proprio ma jmexxix negozju partikolari tiegħu minn dan l-impjant. Il-Qorti kif ippreseduta kellha l-opportunita' taċċedi fuq il-post iżjed minn darba. Irriżulta minnu illi l-konvenut proprio jidher illi kien qed iżomm xi

¹¹ ara kopja ta' ittra datata l-25 ta' Settembru 1998 esebita a fol. 167 - 168 tal-process .

¹² ara rapporti perjodiċi ta' Dr . Joseph Grech annessi ma' l-atti tal-kawża . .

inġenji personali tiegħu hemmhekk, imma anke jekk kien qed jagħmel xi tip ta' negozju bihom minn hemm ġew, ñaġa li ma rriżultatx b'mod sodisfaċenti, żgur li dan ma setgħax kien xi negozju b'kompetizzjoni diretta mal-kumpanija li tagħha kien direttur, azzjoni pprojbita mil-liġi.

Irriżulta wkoll minn proċeduri oħra li kien hemm bejn il-kontendenti, illi l-attur nomine kien ferm pre-okkupat biex jiżgombra l-kumpanija mill-art fejn kien installat l-impjant li bih seta' jitmexxa l-*batching plant* li kellha l-istess kumpanija. Dan irnexxielu jagħmlu bis-saħħa ta' sentenza mogħtija mill-Qorti ta' l-Appell fis-26 ta' Mejju 2006.¹³ Din is-sentenza ġiet segwita b'mandat ta' żgumbrament u llum il-ġurnata s-soċjeta' "Rapa Brothers Company Limited" ġiet effettivament żgumbrata bl-inġenji kollha tagħha mill-art proprjeta' ta' l-attur nomine, u żgur li ma tistax teżercita n-negozju tagħha iżjed. Dan kollu ma jistax ñief ifisser li l-attur nomine stess ikkontribwixxa sostanzjalment għas-sitwazzjoni li sabet ruħha fiha din il-kumpanija.

Fi kwalunkwe każ pero' anke jekk kellha tiġi attribwita xi ñtija fil-konvenut proprio għal dak li ġara, l-attur nomine mkien ma ġab ebda prova dwar il-*kwantum* tad-danni attribwibbli lill-istess konvenut nomine. Fin-nota ta' l-osservazzjonijiet tiegħu jgħid illi l-Qorti għandha tinnomina espert biex jillikwida dawn id-danni. Fit-tleltax-il sena li ilha għaddejja din il-kawża, l-attur nomine kellu kull opportunita' biex jagħmel talba f'dan ir-rigward, imma baqa' qatt m'għamilha. Anzi ilu jinsisti sa minn meta ġie ppreżentata r-rapport ta' Raphael Aloisio sabiex din il-kawża tmur għas-sentenza. Lanqas meta l-kawża attwalment tħalliet għas-sentenza ma saret ebda riserva dwar il-likwidazzjoni ta' dawn id-danni,¹⁴ u konsegwentement l-ewwel tliet talbiet ta' l-attur nomine ma jistgħux jiġu milqugħa.

It-talbiet rimanenti jirrigwardaw ix-xoljiment tal-kumpanija "Rapa Brothers Company Limited." Evidentement din il-

¹³ ara sentenza fil-kawża fl-ismijiet : Jude Thaddeus sive Teddy Rapa noe. vs Francesco sive Frank Rapa noe., kopja ta' liema ġiet esebita fil-proċess (vol. VI) .

¹⁴ ara verbal tas-6.06.08 .

kawża, kif ġia ngħad ma ġietx intavolata taħt l-artikolu 402 tal-Liġi tal-Kumpaniji, billi dakinhar l-istess liġi ma kienitx għadha ġiet fis-sehħ. Madankollu billi il-kumpanija għadha teżisti u tibqa' hekk sakemm l-isem tas-soċjeta' jiġi kkanċellat minn fuq ir-reġistru,¹⁵ llum għandhom jappikaw ir-raġunijiet indikati mill-Liġi tal-Kumpaniji f'dan ir-rigward. A tenur ta' l-artikolu 214(2)(b)(iii) kumpanija għandha tkun xolta bil-Qorti *inter alia* jekk "*il-Qorti tkun tal-fehma li hemm raġunijiet gravi biżżejjed li jiġġustifikaw ix-xoljiment u konsegwentement l-istralċ tal-kumpanija.*" Kif jispjega l-Professor Muscat fl-opra tiegħu ġia ċċitata dwar din ir-raġuni għax-xoljiment: "*This remedy was first introduced into Maltese law as article 150(g) of the Commercial Partnership Ordinance. In Daniel Cremona noe vs Joseph Lanfranco et noe., the Court had noted that the concept of 'grounds of sufficient gravity' was probably inspired by section 222(f) of the UK Companies Act 1948. The Court stressed however that the language of what was then section 222(f) of the UK Companies Act 1948 was different from that of article 150(g) of the Commercial Partnerships Ordinance. Indeed, section 222(f) of the UK Act of 1948, now replaced by identical wording in section 122(1)(g) of the UK Insolvency Act 1986, provided that the court may wind up a company if 'the court is of the opinion that it is just and equitable that the company should be wound up.'* Although the Court in Daniel Cremona noe vs Joseph Lanfranco et noe (conscious perhaps of the caveat laid down by the drafters of the Commercial Partnerships Ordinance) was not prepared to blindly seek guidance from English judgements and commentators on the interpretation of the remedy, it is clear that in practice Maltese courts have developed the meaning and scope of the grounds of sufficient gravity basis of dissolution in a manner broadly similar to the 'just and equitable ground in English law.'" ¹⁶

F'kawża li saret taħt il-liġi l-antika, l-Qorti qalet illi: "...*is-sinjifikat ta' dan l-artikolu huwa ċar u jħalli diskrezzjoni wiesa' f'idejn il-Qorti biex tiddetermina jekk jeżistux*

¹⁵ art. 4(4) tal-Liġi tal-Kumpaniji .

¹⁶ op. cit Ch. 16 p. 1013 -1015 .

ċirkostanzi li jistgħu jitqiesu 'gravi biżżejjed' biex iwassluha li tiddeċidi favur ix-xoljiment ta' kumpanija. X'jikkostitwixxi 'raġunijiet gravi' l-ligi ma tgħidilniex, għalhekk dan irid jiġi determinat mill-Qorti a bażi ta' l-apprezzament li hi tagħmel tal-fatti kollha tal-każ." ¹⁷ Similment ġie ribadit illi: *"Jidher ċar li l-Legislatur Malti ta lill-Qrati poter diskrezzjonali vast li jiġġudikaw kull każ fuq il-mertu proprju tiegħu, fis-sens li jekk il-Qorti tkun moralment konvinta li jeżistu raġunijiet gravi biżżejjed li jiġġustifikaw ix-xoljiment, allura l-Qorti għandha tordna li jsir ix-xoljiment tas-soċjeta' li tkun."* ¹⁸

Fil-każ tagħna, meta ġiet intavolata l-kawża l-uniċi raġunijiet li seta' jġib l-attur nomine għax-xoljiment tal-kumpanija kienu d-disgwid serju li kien hemm bejn id-diretturi u l-allegata negliġenza fil-konvenut proprio fit-tmexxija minnu ta' din il-kumpanija. Imma fil-kors tas-smiegħ tal-kawża seħħ avveniment importantissimu, u ċioe' d-deċiżjoni tal-Qorti ta' l-Appell fil-kawża ġia ċitata, li tordna l-iżgumbrament tal-kumpanija mill-post fejn kien jinsab il-*batching plant* operat mill-kumpanija u minn fejn kien qed jitmexxa n-negozju kollu tagħha. Iż-żewġ kontendenti, kif stqarrew fin-noti ta' osservazzjonijiet rispettivi tagħhom, jaqblu li din hija raġuni gravi biżżejjed sabiex tiġi dikjarata xolta l-kumpanija, u kif ikompli jispjega Andrew Muscat fil-ktieb tiegħu, *"In proceedings for the dissolution of a company on the grounds of sufficient gravity, the court may take cognizance of developments that occur during the course of the judicial proceedings."* ¹⁹ Infatti fl-aħħar kawża hawn fuq ċitata, l-Qorti enfasizzat illi: *"...ir-rimedju drastiku tax-xoljiment ma jidhirx li għandu jingħata ġustament u ekwament semplicement b'riferenza għal dak li jkun ġara fid-data meta tiġi intavolata t-talba għax-xoljiment, iżda għandu jkun ukoll marbut ma' dak li jkun attwalment qed jiġri fis-soċjeta' fil-mument li l-kawża titħalla għas-sentenza."* ²⁰

¹⁷ Prim'Awla : Maurice Camilleri et noe vs Frederick Frendo noe et noe. : 04.07.2003 .

¹⁸ Qorti tal-Kummerc : Emanuel Bezzina vs Walter Bezzina : 01.10.1986 .

¹⁹ op. cit. p. 1018 .

²⁰ Bezzina vs Bezzina : 01.10.1986 .

Kopja Informali ta' Sentenza

Billi l-fatt li l-kumpanija llum-il ġurnata spiċċat m'għandhiex post min fejn topera u l-impjant kollu jinsab żmantellat u dispers f'diversi bnadi, żgur li ma jista' jkun gżħad baqa' ebda raġġuni għaliex m'għandhiex tintlaqa' t-talba għax-xoljiment tagħha, u lanqas għat-talbiet konsegwenzjali .

Għal dawn il-motivi, tiddeċidi l-kawża billi, filwaqt illi tiċħad l-ewwel tliet talbiet billi ma rriżultawx, tilqa' t-talbiet l-oħra, u għalhekk:

1. tiddikjara li hemm raġunijiet gravi biżżejjed li jiġġustifikaw ix-xoljiment tas-soċjeta' "Rapa Brothers Company Limited" (C7621);
2. konsegwentement ix-xolji l-istess soċjeta'; u
3. tinnomina bħala stralcjarju tagħha lill-avukat Dottor Joseph Grech, ġia nominat bħala amministratur proviżorju bil-fakoltajiet kollha mogħtija lil din il-kariga mill-liġi.

L-ispejjeż tal-kawża, fiċ-ċirkostanzi tal-każ, għandhom jiġu ssoportati ugwalment bejn l-attur nomine minn naħa u l-konvenut proprio minn naħa l-oħra.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----